

Ceteris paribus

HET WOORD AAN...

Marike Knoef

Marike Knoef is universitair hoofddocent aan de Universiteit Leiden en research fellow van Netspar en ROA.

Waar werkt u op dit moment aan?

Mijn onderzoek heeft betrekking op pensioenopbouw en bestedingsbehoeften. Samen met mijn collega's heb ik onderzocht hoeveel financiële middelen huishoudens beschikbaar hebben voor hun pensioen. Op dit moment kijken we naar de ontwikkeling van bestedingsbehoeften na pensionering. Hoe veranderen deze wanneer mensen ouder worden en hun gezondheid achteruitgaat? Voor zowel verzekeraars, pensioenfondsen als de beleidsmaker is dit inzicht belangrijk in verband met het optimale uitkeringspatroon van pensioenen en de hoogte van eigen bijdragen aan de (langdurige) zorg. Verder onderzoeken we, in samenwerking met de AFM, in hoeverre mensen hun pensioenambities bijgesteld hebben tussen januari 2008 en december 2014, als gevolg van de crisis en de sombere berichten over pensioenen in de media. Door een koppeling met administratieve data kunnen we nagaan welke mensen naar verwachting minder pensioen opbouwen dan zij minimaal noodzakelijk vinden. Zien mensen een tekort aankomen? Zijn zij voornemens om extra te sparen of langer door te werken? Deze resultaten zullen openbaar worden rond de aanstaande Pensioen3daagse.

Wat zijn uw bevindingen?

In Nederland zijn de meeste pensioenregelingen erop gericht om individuen te voorzien van een constant inkomen vanaf de pensioendatum tot aan het overlijden. De bestedingsbehoeften van gepensioneerden lijken daarentegen te slinken naarmate ze ouder worden. De mate waarin bestedingsbehoeften afnemen, hangt af van het inkomen. Voor mensen met een laag inkomen nemen bestedingsbehoeften niet af, maar voor mensen met een hoog inkomen is dit wel het geval. De eerste resultaten laten zien dat voor iemand met een gestandaardiseerd netto pensioeninkomen van 24.000 euro per jaar de bestedingsbehoefte tijdens pensionering significant daalt met gemiddeld zo'n 2,8 procent

per jaar. In eerder onderzoek was de invloed van gezondheid op bestedingsbehoeften onder Nederlandse gepensioneerden onduidelijk. Uit ons onderzoek blijkt dat bestedingsbehoeften afnemen naarmate mensen ouder worden, maar juist toenemen wanneer de gezondheid achteruitgaat. Wanneer mensen ziek worden stijgen hun bestedingsbehoeften met zo'n tien procent, waarschijnlijk onder andere omdat klusjes in en om huis vaker uitbesteed moeten worden. We zien ook dat mantelzorg de bestedingsbehoefte verlaagt.

Welke lessen kan de beleidsmaker trekken uit uw onderzoek?

De resultaten helpen bij het nadenken over alternatieve manieren om pensioen uit te keren, waarbij rekening gehouden wordt met (toenemende) eigen betalingen in de zorg. Het AFM-onderzoek toont welke groepen er op een voor hen teleurstellend pensioen afstevenden. Ook zijn er mensen die meer sparen dan nodig is om hun beoogde pensioen te bereiken. Dit zet vraagtekens bij de reikwijdte van verplicht (pensioen)sparen.

UIT DE OUDE ESB-DOOS

ALS EEN VIS IN ECONOMISCHE WATEREN

De hengel van neoklassieke economen reikt ver, té ver soms omdat verklaringen ook wel eens gezocht kunnen worden aan de overkant waar de kleine hengel van concurrerende stromingen of die van de psychologie en sociologie veel effectiever blijken. De neoklassieke econoom die efficiëntie hoog in het vaandel draagt kan daarom beter gebruik maken van simpele, soms onorthodoxe middelen om het sparen en consumeren te verklaren. Maar ja, dat betekent wel dat er van tijd tot tijd naar de overkant geroeid moet worden en de ongelovige die dat doet kan zeker rekenen op het commentaar van de strenge voorzitter van de visvereniging: "Dit is geen roeivereniging. Meneer moet vissen. Als meneer wil roeien, moet hij een andere vereniging kiezen."

Dalen, Harry van (1995) *De ongrijpbare spaarder*. ESB, 80(4000), 445-447.

